

ATK:n avulla tuotettujen tulosten julkaiseminen

ATK:n käyttö kielitieteen apuna on yleistymässä. Tietokoneen hyväksikäyttö on usein osoittautunut taloudellisimmaksi ja tarkoituksenmukaisimmaksi ratkaisuksi tehtäessä laajoja luetteloita ja listoja. Suomessakin on julkaistu useita teoksia, joiden laatimisessa on käytetty apuna tietokonetta, ja kehitys tällä linjalla jatkuu ripeänä. Monesti luetteloita ja listoja tarvittaisiin useassa paikassa, mutta niitä ei ole varaa painaa. Viime vuosina käyttöön tulleen tekniikan ansiosta on nykyään tarjolla useampia julkaisuvaltojehtoja kuin ennen.

Paljon käytetty menetelmä tulosten julkaisemiseksi on tuottaa tietokoneen rivikirjoittimella paperilista, joka valokuvataan ja painetaan offsetmenetelmällä. Painojälki riippuu rivikirjoittimen jäljen selvydestä ja on tavallista painojälkeä heikompia mutta yleensä riittävän hyvä. Painatuskustannukset ovat vastaavasti erittäin paljon halvemmat kuin tavanomaisesti.

Ensiluokkainen painojälki on saavutettavissa, jos muuntaa tietokoneen laskemat tulokset asultaan sellaisiksi, että niitä voi käyttää kirjapainon valoladonnassa. Muunnos edellyttää yleensä lisäohjelmointia, ja se taas lisää kustannuksia. Tekniikkaa voidaan soveltaa tietenkin vain, jos valittu kirjapaino käyttää riittävän edistyneitä valoladontamenetelmiä. Kustannusten voi odottaa olevan hieman

suurempia kuin valokuvausmenetelmässä, mutta ne ovat silti selvästi pienemmät kuin uudelleen ladottaessa. Useat ulkomailla viime aikoina kirjana julkaistuista konkordansseista on ladottu tässä esitetyllä tavalla.

Kiinnostavimpia uusista vaihtoehdoista lienevät kuitenkin tietokoneen tulostamat mikrokortit (COM eli computer output microfilm). Mikrokortit (micro fiche) ovat tulleet yleisiksi lähinnä pankkien käytössä, mikrokortteja ja niiden lukulaitteita näkee useimpien pankkien konttoreissa. Pankkien tietokonekeskuksissa on COM-laitteet, joilla mikrokortteja tuotetaan. Monet pankit tarjoavat kuitenkin COM-palvelua edulliseen hintaan myös ulkopuolisille.

COM-laite tulostaa tekstin suoraan tietokoneen magneettinauhasta mikrokorttiin suurella nopeudella: useita kymmeniä tuhansia merkkejä sekunnissa. Tekstiä ei siis valokuvata paperista, vaan elektronisäde piirtää merkit.

Itse mikrokortti on suunnilleen postikortin kokoinen filminkappale, johon on tallennettu tietoa 200 sivun verran. Kullakin sivulla on tilaa 64 riville ja kullakin rivillä 132 merkillä. Näiden 200 sivun lisäksi kortissa on paljain silmin näkyvä otsikko sekä vakiopaikassa hakemistoruutu. Esittäessä määrätietoa oikea kortti löytyy otsikon perusteella ja kortin oikea kohta hakemistoruudun avulla. Oikean paikan löytää yhtä joutuisasti kuin esim. sanakirjasta.

Tiedon tallennus mikrokortteihin on todella tiivistä. Esimerkiksi 10 000 -sivui-

nen lista, joka rivikirjoitintulostuksena olisi pari metriä korkea paperikasa, sopii n. 50 mikrokorttiin ja mahtuu taskuun.

Pienen kokonsa ja kätevyytensä lisäksi mikrokortit ovat huokeita. Nykyään ensimmäisen kappaleen hinnaksi tulee n. 4 penniä sivulta ja seuraavien kopioiden vain kymmenesosa tästä. Mainitun 10 000 -sivuisen listan kopiot maksaisivat siis n. 40 markkaa.

Mikrokorttien käyttö on myös tietokoneteknisesti mahdollisimman yksinkertaista. Yksi ja sama ohjelma, joka laskee tulokset ja kirjoittaa ne paperille, voi ilman mainittavia muutoksia myös tulostaa magneettinauhan, josta palvelukeskuksessa tehdään mikrokortit.

Mikrokorttien käytön leviämistä haittaa se, että pienennettyä tekstiä ei voida lukea ilman erityistä lukulaitetta. Hyvä, silmiä rasittamaton lukulaite maksaa toisatuhatta markkaa. Laitteita hankitaan vähitellen korkeakouluihin ja tutkimuslaitoksiin. Mikrokorttien käyttö julkaisemisessa alkaneet sellaisista listoista, joiden tarvitsijakunta on suppea.

Mikrokorttien edut ovat selvät:

- 1) Säästetään painatuskustannuksia erottamalla painettavasta julkaisusta pisimmät listat mikrokortteihin (kuten ulkoilla jo usein tehdäänkin).
- 2) On mahdollista julkaista samoilla kustannuksilla täydellisempiä ja pidempiä listoja.
- 3) Aivan pientenkin painosten ottaminen on taloudellista.
- 4) Korjatun painoksen aikaansaaminen on nopeaa ja yhtä huokeaa kuin ensimmäisenkin.

Kirja on edelleen käyttäjälleen miellyttävien julkaisumuoto, milloin teksti luetaan kokonaan läpi. Luettelot ja listat, joista haetaan kerrallaan määräkohtia, ovat yhtä mukavia mikrokortteina — mukavampiakin, jos luettelo on pitkä. Mikrokorttien lukulaite on muutaman kalliin kirjan hintainen, joten menetelmä on tiettyissä tapauksissa taloudellisestikin edullinen.